

POLICY BRIEF

Synpunkter på aktuella samhällsfrågor och till stöd för det politiska beslutsfattandet. Denna publikation har genomförts som en del av ELONTILA -forskning som genomförts med finansiering från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF). Informationsproducenterna ansvarar för publikationens innehåll, och textinnehållet representerar inte nödvändigtvis statsrådets ståndpunkt.

Elontila

Nationell utvärdering av livslång vägledning 2023–2024

Janne Varjo , Helsingfors universitet

Jaakko Helander, Tavastlands yrkeshögskola (HAMK)

Mira Kalalahti, Jyväskylä universitet

Tina Lauronen, Forskningsstiftelsen för studier och utbildning
(Otus)

Situationen för den livslånga handledningen i Finland

Tjänster inom livslång handledning spelar en central roll för att stödja individers inläring och karriärvägar samt stärka deras delaktighet i samhället. I Finland har förvaltningen och utvecklingen av dessa tjänster delats upp på flera olika aktörer, såsom skolor och läroanstalter, sysselsättningstjänster samt handledningstjänster för unga.

I utvärderingsstudien ELONTILA skapades en systematisk bild av helheten av informations-, rådgivnings- och vägledningstjänsterna inom den finländska livslånga handledningen och dess funktion bedömdes. I utvärderingsstudien genomfördes en forskningsöversikt över livslång handledning för de senaste fem åren och man undersökte närmare hur strategin för livslång handledning förverkligas på lokal nivå. Dessutom utreddes handledningstjänster för personer med partiell arbetsförmåga och studieförmåga samt riktat ungdomsarbete som en del av livslång handledning.

Kunderna är ganska nöjda med de tjänster de fått

När man tittar på livslång handledning som helhet är kunderna ganska nöjda med de informations-, rådgivnings- och vägledningstjänster de fått. De mest nöjda kunderna är de som omfattas av utbildningens handledningstjänster. Även vad gäller riktat ungdomsarbete är kundernas bedömningar positiva. Den största variationen finns inom sysselsättningstjänsterna, som ur kundernas perspektiv var fragmenterade vid tidpunkten för undersökningen.

Handledningstjänsterna är inte lika tillgängliga för alla

I utvärderingsstudien av livslång handledning görs en tydlig skillnad mellan tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet – att tjänster inom livslång handledning existerar är ännu inte en garanti för alla individers lika tillgänglighet till tjänster. Tjänster inom livslång handledning är i allmänhet väl tillgängliga. För att få handledning måste man dock ofta aktivt kunna söka den själv. I handledningstjänsterna kan man inte alltid identifiera individuella livssituationer eller till exempel språklig, kulturell eller könsrelaterad mångfald. Detta försämrar tjänsternas tillgänglighet.

Regionala skillnader bör beaktas när handledningstjänsterna utvecklas nationellt

De regionala skillnaderna mellan stadsregioner och glesbygder är betydande. Det finns ett stort utbud av handledningstjänster i stora städer. I glesbygder är till exempel avstånd och dåligt fungerande mobilnät en vardagsverklighet som försämrar handledningstjänsternas tillgänglighet.

Handledning av personer med partiell arbetsförmåga och studieförmåga kräver särskild kompetens

Informations-, rådgivnings- och vägledningstjänsterna för personer med partiell arbetsförmåga och studieförmåga är uppdelade på flera sektorer och aktörer i servicesystemet. Att känna till tjänsterna och servicevägarna för varje målgrupp utmanar både yrkespersonerna och tjänsternas användare. Tjänstens användare har nödvändigtvis inte alltid förmågan och kompetensen att på eget initiativ utreda och kräva tjänster.

Riktat ungdomsarbete har en betydelsefull roll i livslång handledning

Uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet är arbetsformer inom riktat ungdomsarbete som når de mest utsatta ungdomarna och unga vuxna. Kundrelationerna är ofta långvariga. Inom riktat ungdomsarbete används andra begrepp än inom utbildnings- och sysselsättningssektorn. Därför kan det vara svårt att uppfatta informations-, rådgivnings- och vägledningstjänster som en del av riktat ungdomsarbete.

Tjänster inom livslång handledning är multiprofessionella och mångsektoriella

I ett nordiskt sammanhang har man i Finland satsat mycket på tväradministrativt samarbete till exempel i form av LIV-forumet och LIV-nätverket. Navigatorerna är ett exempel på en finländsk multiprofessionell och mångsektoriell tjänst inom livslång handledning som användarna är mycket nöjda med.

Identifierade utmaningar i livslång handledning och rekommendationer för att bemöta dem

Utmaning 1: Alla har inte lika möjligheter till karriärplanering

Regionala skillnader måste identifieras och erkännas ännu bättre för att säkerställa att de livslånga handledningstjänsterna är tillgängliga, jämlika och kundorienterade.

Utvecklingen av färdigheter för karriärplanering ska läggas till sektorsövergripande och systematiskt i handledande dokument på alla nivåer, med hjälp av till

exempel referensramen för färdigheterna för karriärplanering. Individen ska ha möjlighet till handledd utveckling av färdigheter för karriärplanering i olika kanaler i alla livsskeden.

Utmaning 2: Det finns samordningsbehov i helheten av livslång handledning

Utvecklingen av sektorsövergripande livslång handledning förutsätter samarbete och samordning mellan ministerierna särskilt när författningar utarbetas för att bland annat informationsöverföringen ska ske smidigare. Ur den livslånga handledningens perspektiv är det viktigt att stärka samordningen av samarbetet mellan aktörer inom olika sektorer nationellt, regionalt och lokalt.

Det sektorsövergripande samarbetet ska utvecklas mellan utbildningsanordnare, sysselsättningstjänster och social- och hälsovårdstjänster samt som samarbete mellan icke-förpliktande tjänster med låg tröskel för unga ur den livslånga handledningens perspektiv. Som stöd för samordningen behövs mer omfattande sätt att producera information som gör det möjligt att följa upp tjänsterna.

Utmaning 3: De möjligheter som digitaliseringen medför har inte utnyttjats tillräckligt effektivt i utvecklingen av handledningen

Ett övergripande utnyttjande av digitaliseringen inom informations-, rådgivnings- och vägledningstjänsterna kräver starkare planering på en genomgående strategisk nivå ända ner till den enskilda tjänsteproducenten. Digitala handledningstjänster ska undersökas och utvecklas så att de främjar tillgängligheten på ett kundorienterat sätt och inte försvagar den för de kundgrupper som behöver handledning ansikte mot ansikte. Tillgängligheten av digitala handledningstjänster främjas av Osaamispolku.fi från början av 2025.

Utmaning 4: Globala fenomen har orsakat förändringstryck på handledningskompetensen

Utvecklingen av sociokulturellt känsliga, hållbara och tillgängliga livslånga handledningstjänster måste fortsätta.

Man måste även i fortsättningen fästa uppmärksamhet vid införandet av köns- och kulturmedveten samt antirasistisk handledning och kompetensutveckling.

Snabba förändringar i samhället och den livslånga handledningens verksamhetsområde förutsätter att personer som arbetar med handledning kontinuerligt följer upp verksamhetsmiljön. Yrkespersonernas kompetens, kompetensutvecklingen och kompetensbeskrivningarna i handledningsutbildningarna bör regelbundet speglas mot de föränderliga kompetensbehoven inom handledningsområdet.

Mer information

Professor Janne Varjo, Helsingfors universitet, janne.varjo@helsinki.fi

Specialsakkunnig, Anna Toni, arbets- och näringsministeriet, anna.toni@gov.fi

Den nationella utvärderingen av livslång handledning är en del av forskningsprojektet ELONTILA som finansieras med EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF). Ordförande för projektets styrgrupp: Eveliina Vainikka, specialsakkunnig, arbets- och näringsministeriet, eveliina.vainikka@gov.fi.

**Finansieras av
Europeiska unionen**
NextGenerationEU